

Discorso del Santo Padre ai partecipanti alla Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita letto da S.E. Mons. Vincenzo Paglia, 28.02.2020

<http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2020/02/28/0134/00291.html>

Vážení činitelé,

dámy a pánové,

drazí bratři a sestry,

srdečně vás zdravím při příležitosti valného shromáždění Papežské akademie pro život. Děkuji arcibiskupu Pagliovi za jeho laskavá slova. Také jsem vděčen za přítomnost prezidenta Evropského parlamentu, generálního ředitele FAO a dalších činitelů a vedoucích osobností v oblasti informačních technologií. Vítám také ty, kteří se k nám připojují z Conciliazione Auditorium. Jsem povzbuzen přítomností četných mladých lidí; vidím to jako znamení naděje.

Otázky, kterými jste se v těchto dnech zabývali, se týkají jedné z nejdůležitějších změn ovlivňující tento svět. Vskutku, můžeme říci, že digitální galaxie, a zvláště umělá inteligence, jsou v jádru epochální změny, kterou prožíváme. Digitální inovace se dotýká každého aspektu našich životů, osobních i společenských. Ovlivňuje naše chápání světa i sebe samých. Je stále více přítomná v lidské aktivitě, a dokonce i v lidských rozhodnutích, a tak mění způsob, jak myslíme a jednáme. Rozhodnutí, dokonce i ta nejdůležitější rozhodnutí, například v oblastech medicíny, ekonomiky a společenského života, jsou nyní výsledkem lidské vůle a série algoritmických vstupů. Osobní čin je teď bodem, kde se stýká vpravdě lidský vstup a automatický výpočet, s tím výsledkem, že je stále složitější pochopit jeho předmět, předvídat jeho účinky a určit vliv každého faktoru.

Jistě, lidstvo již ve své historii prožilo dramatické změny: například zavedení parního stroje, elektřiny nebo vynález knihtisku, který od základu změnil způsob, jak uchováváme a přenášíme informace. V dnešní době se rozšiřuje konvergence mezi různými vědeckými a technologickými oblastmi znalostí a dovoluje zásahy na úrovních od nesmírně malých až po celoplanetární, až k bodu, kdy se stírají hranice, které dosud byly považovány za jasně rozlišitelné: například mezi živou a neživou hmotou, mezi reálným a virtuálním, mezi stabilními identitami a událostmi v neustálém propojení.

Na osobní rovině mění digitální doba naše vnímání prostoru, času a těla. Vyvolává pocit nekonečných možností, ačkoliv se standardizace stále více stává hlavním kritériem agregace. Sává se stále složitějším uvidět a ocenit rozdíly. Na socio-ekonomické úrovni jsou uživatelé často redukováni na „spotřebitele“, kteří jsou vydáni všanc soukromým zájmům koncentrovaným do rukou hrstky. Algoritmy dnes z digitálních stop na internetu extrahují data, která umožňují kontrolovat mentální a vztahové návyky, pro komerční nebo politické účely a často bez našeho vědomí. Tato asymetrie, při které vyvolená hrstka ví všechno o nás, zatímco my o ní nevíme nic, tlumí kritické myšlení a vědomé uplatňování svobody. Nerovnosti se enormně zvětšují; znalosti a bohatství se hromadí v malé množství rukou, s kritickými riziky pro demokratické společnosti. Přesto nás tato rizika nesmí odvádět od obrovského potenciálu, který tyto nové technologie nabízí. Nacházíme se před Božím darem, zdrojem, který může přinést dobré ovoce.

Otázky, kterými se vaše Akademie zabývá od svého založení, se dnes ukazují novým způsobem. Biologické vědy stále více využívají nástroje poskytované umělou inteligencí. Tento vývoj vedl k velikým změnám v našem chápání a péči o živé bytosti a o charakteristické vlastnosti lidského

života, k jejichž ochraně a rozvíjení jsme zavázáni, nejen v jeho konstitutivním biologickém rozměru, ale také v jeho nezmenšitelném biografickém smyslu. Korelace a integrace mezi životem, který je „žit,“ a životem, který je „prožíván,“ nemůže být zapomenuta ve prospěch nějaké ideologické kalkulace funkční výkonnosti a udržitelných nákladů. Etické problémy, které vznikají z možností, kterými tyto nové prostředky mohou regulovat narození a osud jednotlivců, volají po obnoveném odhodlání udržet lidskou kvalitu naší sdílené historie.

Z tohoto důvodu jsem vděčný Papežské akademii pro život za její úsilí vytvořit seriózní reflexi, které podporuje dialog mezi různými vědeckými disciplínami nezbytnými pro uchopení těchto složitých jevů.

Jsem potěšen, že letošního setkání se účastní lidé s různými mezinárodně důležitými rolemi v oblastech vědy, průmyslu a politického života. Jsem tím potěšen a děkuji vám za to. Jako věřící nemáme žádné hotové myšlenky, jak odpovědět na nepředvídané otázky, které před nás dnes historie klade. Náš úkol je spíše jít spolu s druhými, pozorně naslouchající a snažící se propojit zkušenost a reflexi. Jako věřící bychom si měli dovolit přijmout výzvu, tak aby nám Boží slovo a naše tradice pomohly interpretovat fenomény našeho světa a identifikovat cesty polidštění, a tedy láskyplné evangelizace, po kterých můžeme kráčet spolu. Tímto způsobem budeme schopni vést plodný dialog se všemi, kdo jsou skutečně oddáni lidskému rozvoji, a přitom držet lidskou bytost ve všech jejích dimenzích, včetně duchovní, v centru znalostí a společenské praxe. Stojíme před úkolem, který se dotýká celé lidské rodiny.

Ve světlo toho všeho nebude stačit pouhé učení (se) správnému používání nových technologií. Jako nástroje a pomůcky nejsou „neutrální“, protože, jak jsme viděli, formují svět a upoutávají svědomí na úrovni hodnot (*engage consciences on the level of values*). Potřebujeme širší vzdělávací úsilí. Je třeba vybudovat pevné důvody k podpoře vytrvalosti v úsilí o společné dobro, i tam, kde nejsou vidět žádné okamžité výhody. Vytváření a využití umělé inteligence má i politickou dimenzi, která se týká více než jen rozšiřování jejich individuálních a čistě funkčních přínosů. Jinými slovy, nestačí prostě věřit mravnímu smyslu výzkumníků a vývojářů nástrojů a algoritmů. Je třeba vytvořit intermediární společenské orgány, které právně ustaví a budou vyjadřovat etické porozumění uživatelů a vychovatelů.

Procesu vývoje technologického vybavení se účastní celá řada disciplín (myslíme na výzkum, plánování, výrobu, distribuci, individuální a kolektivní použití, ...), a každá s sebou nese specifickou oblast odpovědnosti. Vidíme první záblesky disciplíny, kterou bychom mohli nazvat „etický vývoj algoritmů“ nebo jednodušeji „algor-etika“ (viz. *Address to Participants in the Congress on Child Dignity in the Digital World*, 14. října 2019). Ta by jako svůj cíl měla zajištění kompetentního a sdíleného posouzení procesu, kterým integrujeme vztahy mezi lidskými bytostmi a dnešní technologií. V našem společném úsilí o dosažení těchto cílů může být klíčový přínos učiněn principy sociální nauky církve: důstojností osoby, spravedlností, subsidiaritou a solidaritou. Ty jsou výrazem našeho závazku být ve službě každému jednotlivci v jeho nebo její celistvosti a všem lidem, bez diskriminace nebo vyloučení. Složitost technologického světa od nás vyžaduje stále jasnější etický rámec, aby bylo možné tento závazek opravdu účinně naplnit.

Etický vývoj algoritmů – algor-etika – může být mostem dovolujícím, aby tyto principy vešly v konkrétní podobě do digitálních technologií skrze mezidisciplinární dialog. Navíc, v setkání mezi různými vizemi světa představují lidská práva důležitý bod konvergence v hledání společného základu. V současné době se zdá být potřeba obnoveného uvažování o právech a povinnostech v této oblasti. Rozsah a zrychlování transformací digitálního věku totiž vyvolaly nepředvídané problémy a situace, které zpochybňují náš individuální i kolektivní étos. Opravdu, *Výzva*, kterou jste dnes

podepsali, je důležitým krokem tímto směrem, se třemi základními souřadnicemi, podél kterých jít: etika, vzdělání a právo.

Drazí přátelé, vyjadřuji svoji podporu velkorysosti a energii, se kterou jste se dali do služeb spuštění tohoto odvážného a náročného procesu nového zhodnocení. Zvu vás, abyste pokračovali s odvahou a rozlišováním tak, jak hledáte cestu k vyššímu zapojení všech těch, kterým ležím na srdci dobro lidstva. Svolávám Boží požehnání na vás všechny, ať vaše cesta může pokračovat v pokoji a míru, v duchu spolupráce. Ať vám pomáhá Blahoslavená Panna. Provázím vás svým požehnáním. A prosím vás, abyste na mě pamatovali ve svých modlitbách. Děkuji vám.

Z angličtiny přeložil Boleslav Vraný, bolek@bolekvrany.cz. Pracovní překlad.